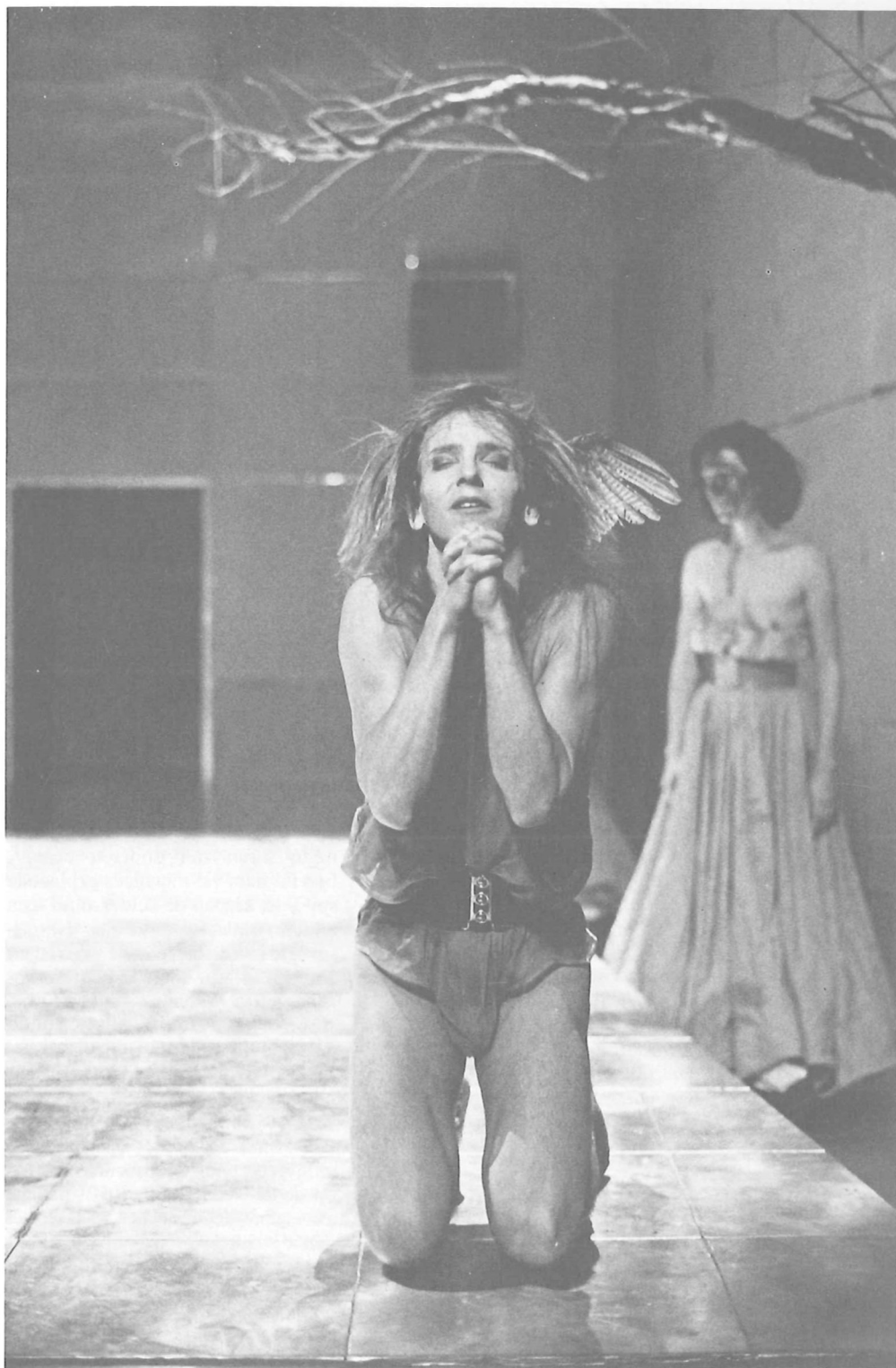

dit is ook de Dionysos die Van Hove ons toont. Voor Van Hove persoonlijk is hij een smeerlap (*De Morgen* 26.2.87), en zeker geen bevrijder zoals dat het geval was in Schechners *Dionysus in 69* door The Performance Group. Beide produkties zijn overigens in geen enkel opzicht met elkaar te vergelijken – voor Schechner was Euripides' tekst eerder een tekst-commentaar, onlosmakelijk verbonden met de axioma's van het Environmental Theatre. Verwijzingen naar andere produkties van *Bacchanten* zijn al even weinig voor de hand liggend. In het *Teaterjaarboek voor Vlaanderen* vinden we een *Bacchanten* terug in het BKT (1966-67) en een gastvoorstelling ervan door het Teatro Technis uit Athene in de KVS (1977-1978). De produktie ervan door Het Nationaal Ballet in een regie van Gerardjan Rijnders (*Etcetera* nr. 13) kon naar Van Hoves eigen zeggen enkel maar aanleiding zijn het 'anders' te doen. (*De Standaard* 27.2.87).

Dat Dionysos mogelijk een smeerlap is, betekent geenszins dat onze sympathie uitgaat naar Pentheus. In tegenstelling tot Dionysos is hij geen ambigu personage, maar – en zo heeft Euripides het blijkbaar ook bedoeld – is hij het type van de tiran, zonder zelfbeheersing, arrogant en met een blind vertrouwen op fysieke kracht om problemen op te lossen. Dat hij zich door Dionysos laat overhalen om de bacchanten in vrouwenkleden te gaan begluren, zodoende zijn lot bezegelend, maakt hem bovendien tot opportunist, bereid verregaande compromissen te sluiten om zijn doel te bereiken.

Halverwege Dionysos en Pentheus staan Teiresias en Kadmos, van wie Teiresias duidelijk de sterkere persoonlijkheid is. De meeste commentatoren zien in Teiresias de vertegenwoordiger van de hogere clerus die op berekende wijze deze nieuwe cultus tracht te incultureren om zo zijn eigen status te handhaven – repressieve tolerantie avant la lettre. Sommigen hebben de oude koning Kadmos, die vertrouwt op het oordeel van Teiresias: "Oude man, leid een andere oude man, want jij bent wijs, leid mij Teiresias, en leg me alles uit", een hypocriet en een opportunist genoemd omdat hij zijn kleinzoon wil laten geloven in de goddelijke afkomst van Dionysos omdat zo diens goddelijke glorie op het hele koningshuis zou afstralen! "Met een mooie leugen van Semele de eer worden van onze stam, als de moeder van een god".

In Van Hoves encensering worden ze van alle personages het meest expliciet als karikaturaal citaat van de klassieke Griekse encenseringen ten tonele gevoerd; op overdreven hoge kurken cothurnen (cf. Jürgen

Gosch' *Oedipus*, die door Van Hove zeer bewonderd wordt) in doorschijnende gewaden met – als enigen – een anachronistisch-modern masker. Dat van Kadmos met de gebruikelijke openingen voor ogen en mond, dat van Teiresias in weerspiegeld materiaal en zonder kijkgaatjes om zijn blindheid te suggereren. Hun betreden van het speelvlak vertelt iets over de symbolische betekenis van de diverse in- en uitgangen: de centrale opening achteraan leidt naar het paleis en wordt enkel door Pentheus, Dionysos en Kadmos gebruikt; de opening links leidt naar de buitenwereld: hierlangs maakt

Teiresias zijn entree terwijl Kadmos in de centrale opening achteraan verschijnt. Tot volwaardige personages laat Van Hove hen niet uitgroeien, daarvoor ridiculiseert hij hen te veel, b.v. door hen op hun hoge cothurnen een wat infantiel vreugdedansje te laten uitvoeren ter ere van Dionysos, waarbij koning en ziener kirrende geluidjes voortbrengen. Zelfs in het laatste bedrijf, wanneer Kadmos zijn dochter Agave haar gruwelijke daad doet inzien, vervalt hij in een pathetische hysterie met karikaturale trekjes. Belangrijk is wel de regie-aanduiding dat Kadmos vanaf dit ogenblik het mas-

*Bart Slegers als
Dionysos – De
Bacchanten*